

Юрый Врублеўскі (Мінск, Беларусь)
БЕЛАРУСКАЯ ГІСТАРЫЯГРАФІЯ
ГІСТОРЫІ ФЕАДАЛЬНЫХ ГАРАДОЎ БЕЛАРУСІ:
ТЭАРЭТЫЧНЫ АСПЕКТ

Определяются состояние и проблемы исследования феодальных городов Беларуси в отечественной историографии. Переосмысливаются взгляды и подходы, которые не позволили рассмотреть становление и развитие белорусского города феодальной эпохи через его сущностную эволюцию. Показывается развитие теоретико-методологических основ историографии истории городов Беларуси.

Фарміраванне ўяўлення аб прыродзе і заканамернасцях развіцця феадальных гарадоў Беларусі, выхад на тэарэтычны ўзровень разглядаемага гістарыяграфічнага даследавання стаў магчымым дзякуючы структурнаму і гісторыка-крытычнаму аналізу даследаванняў папярэднікаў вывучаемай праблемы, пераасэнсаванню ацэнак і суджэнняў, якія ўсталяваліся ў навуцы, абагульненню існуючых палажэнняў, поглядаў, вызначэнню месца дадзенага накірунку ў сістэме гістарычных і гістарыяграфічных даследаванняў.

У апошнія часы цікавасць і навуковую значнасць набывае тэарэтычнае асэнсаванне гістарычных і гістарыяграфічных прац, што ў сваю чаргу сведчыць аб павышэнні даследчага ўзроўню гісторыкаў. Разам з тым, разглядаючы даследаванні па тэорыі гісторыі і гістарыяграфіі, можна канстатаваць, што дадзеная праблема ў айчыннай гістарыяграфіі знаходзіцца на недастатковай ступені навуковай распрацаванасці. Зыходзячы з дадзенай акалічнасці і падкрэсліваючы стан вывучанасці тэорыі гістарыяграфіі, зазначым у наяўнасці некалькі артыкулаў. Л.Ф.Шырко у артыкуле “Теоретические аспекты структурного анализа белорусской историографии” імкнўся тэарэтычна абгрунтаваць падзел айчыннай гістарыяграфіі на ўзроўні [1]. М. Смяховіч у працы “Гістарычныя даследаванні ў к. XX – пач. XXI ст.: тэарэтыка-метадалагічныя катэгорыі і прынцыпы, тыпалогія” вызначыў тэарэтычны узровень гістарычных даследаванняў [2].

Зыходзячы з актуальнасці і ступені навуковай распрацаванасці праблемы, мэтай артыкула з’яўляецца выяўленне тэарэтычна-метадалагічных асноў беларускай гістарыяграфіі гісторыі гарадоў Беларусі ў эпоху феадалізму. Для дасягнення пастаўленай мэты прадугледжваецца неабходным вырашэнне наступных даследчых задач:

- вызначыць стан і праблемы даследавання феадальных гарадоў у айчыннай гістарыяграфіі;
- раскрыць найбольш абагульненыя палажэнні, паняцці і заканамернасці айчыннай гістарыяграфіі гісторыі гарадоў Беларусі феадальнай эпохі;
- выявіць прагнастычную функцыю тэорыі гістарыяграфіі феадальных гарадоў Беларусі.

Гістарычная навука Беларусі ў якасці прыярытэтнага рашэння праблем гісторыі феадальнага перыяду, канкрэтызаванага пэўнымі прасторавымі межамі, адной з задач, прадугледжвае паварот да глыбокага, сістэма-тлумачальнага аналізу і пераасэнсавання наяўнай сукупнасці навукова-гістарычнай літаратуры па праблемам гарадоў Беларусі ў эпоху феадалізму. Так склалася, што вывучэнне феадальных гарадоў Беларусі не даследавалася цэласна ў якасці прадмета гістарычнага і гістарыяграфічнага даследавання. Вырашэнне дадзенай праблемы дазволіць глыбей асэнсоўваць сутнасныя працэсы і найбольш устойлівыя сувязі, якія складалі феадальнае грамадства, што ў сваю чаргу будзе садзейнічаць больш аб’ектыўнаму перагляду раней існуючых ацэнак і падыходаў.

На наш погляд неабходна крытычна аднесціся да аперавання гісторыкамі храналагічна-выбіральным падыходам, які надоўга ўсталяваўся ў гістарычнай навуцы пры даследаванні гісторыі гарадоў Беларусі, і стаў стандартнай навуковай аперацыяй гісторыкаў у вызначэнні часова-прасторавых межаў. Абапіраючыся на храналагічна-выбіральны падыход, беларускія гісторыкі ў сваіх даследаваннях вызначалі межы распаўсюджвання беларускіх гарадоў у дакладна вызначаным часе. Сярод прыхільнікаў названага падыходу можна вылучыць прозвішчы некаторых вядомых спецыялістаў: Бурдзейка А. “Нарыс сацыяльна-эканамічнага жыцця места Наваградку ў XVI стагоддзі”, Дружчыц В.Д. “Месца Мінск у канцы XV і пачатку XVI стагоддзя”, Грыцкевіч А. П. “Частновладельческие города Белоруссии в XVI –XVIII вв.”, Звяруга Я. Г. “Древний Волковыск: X-XIV вв.”, Ігнаценка А.П. “Основные черты экономического развития городов Белоруссии в XVII – XVIII вв.”, Карпачоў А.М. “Эканамічнае развіццё Мінска ў XVIII стагоддзі (Да пытання аб эканамічным развіцці гарадоў Беларусі)”, Капыскі З.Ю. “Социально-политическое развитие городов Белоруссии в XVI - первой половине XVII в.”, Ляўко В.М. “Витебск XIV-XVIII вв.: По археол. данным”, Мялешка В.І. “Могилев в XVI – середине XVII в.”, Штыхаў Г.В. “Древний Полоцк IX-XIII вв.”, Лысенка П.Ф. “Древний Пинск, XI – XIII вв.”, Марзалюк, І.А. “Магілёў у XII – XVIII стст. (па матэрыялах археалаг. даследавання і пісьмовых крыніц)”,

Мяцельскі А.А. “Города Белорусского Посожья в IX – XIII вв.”, Тарасаў С.В. “Полацк, IX-XVII стст.: Гісторыя і тапаграфія” і інш.

Па меркаванню аўтара, асноўны недахоп храналагічна-выбіральнага падыходу заключаецца ў тым, што ён не дазваляе паказаць поўнае і цэльнае развіццё горада на працягу ўсёй эпохі (феадальнай). У апошнія часы гісторыкамі стала надавацца ўвага распрацоўцы новых падыходаў, прысвечаным у тым ліку і даследаванню гісторыі гарадоў. Так напрыклад, вызывае інтарэс дынамічна-экзістэнцыяльна-антрапалагічны падыход, сутнасць якога можна акрэсліць наступным чынам: паказваюцца працэсы, якія абумовілі галоўныя тэндэнцыі ў развіцці мінулага горада ў яго ўзаемасувязі з сучасным (дынамічнасць); падкрэсліваюцца тыя працэсы, якія паўплывалі на сучасны стан горада ці паселішча з усімі яго адмоўнымі і станоўчымі рысамі (экзістэнцыяльнасць); гісторыя горада павінна быць зразумелай, блізкай і роднай для чытача (антрапалагічнасць) [3; 117–127].

Прымяненне храналагічна-выбіральнага падыходу не дазволіла разглядаць станаўленне і развіццё беларускага горада феадальнай эпохі праз сутнасную эвалюцыю, структуры якога ўзаемадэтармінаваны. Калі мы маем справу з эвалюцыяй феадальнага горада, то першарадным, на наш погляд, прадугледжваецца неабходным паказаць яго ў трансфармацыі ад генезісу праз развіццё і да таго стану, у якім ён апынуўся ў перыяд станаўлення буржуазных адносін, з улікам яго сутнасных (унутраных) фактараў. Як правіла, увага гісторыкаў звычайна канцэнтравалася на вывучэнні звужаных праблем гісторыі гарадоў, якія былі звычайна акрэслены абмежаванымі часавымі межамі. У дадзеным выпадку вартым магло быць намаганне даследчыкаў на ўстанаўленне ўзаемасувязі канкрэтна-праблемных тэматычных аспектаў даследаванняў з праблемамі цэласнай і больш поўнай гістарычнай рэчаіснасці (сувязь: мікрагісторыя-макрагісторыя).

Распаўсюджаным падыходам у савецкай гістарычнай навучы стаў выхад за межы даследуемага аб'екта шляхам штучнага надання феадальнаму гораду якасных рыс новай гістарычнай эпохі, што пацвярджалася імкненнем савецкіх гісторыкаў знайсці ўнутры феадальных гарадоў элементы пракапіталістычных адносін. У рэчаіснасці горад феадальнай эпохі XVIII – першай паловы XIX ст. працягваў існаванне, захоўваючы свае сутнасныя якасці, якія паступова трансфармаваліся пад уздзеяннем зараджэння капіталістычных адносін. Мэтазгодным у дадзеным выпадку будзе удакладненне і вызначэнне тэрміна “феадальны горад”. Феадальны горад – горад эпохі феадалізму, станаўленне і развіццё якога адбывалася пад уздзеяннем унутраных працэсаў, якія былі ўзаемадэтармінаваны ўстойлівымі сувязямі, што ў сукупнасці складалі сістэму феадальнага грамадства, заняпад якога

прывёў да далейшай трансфармацыі беларускага горада і яго асабістых працэсаў, у выніку іх ўзаемадзеяння з новымі сувязямі (аўтарскае вызначэнне).

Канцэптuallyна-абмежаваным неабходна разглядаць сцвярджэнне савецкіх гісторыкаў, згодна з якім, горад з'яўляўся складовай часткай феадальнай сістэмы. Абмежаваным дадзены падыход можна разглядаць таму, што горад уяўляў сабой не проста складовую частку сістэмы, а выступаў сам у якасці сістэмы. Болей таго аспрэчаная фармулёўка не засяроджвае ўвагі на акалічнасці спынення існавання сістэмы, у дадзеным выпадку феадальнай, як цэласнай і якасна поўнай і, адпаведным чынам, не вызначае месца горада ў дадзеным працэсе. Больш пераканаўчым нам падаецца разглядаць пазнаваемую рэальнасць праз выяўленне структурных характарыстык горада (яго ўнутраных складовых элементаў, звязаных паміж сабой) як сістэмы і ўстанаўлення іх (структурных характарыстык горада) ўзаемасувязей з іншымі сістэмамі болей высокага ўзроўню (сістэмай феадальнага грамадства, сістэмай буржуазнага грамадства), і іх узаемаўплыву.

Значную групу гістарычных даследаванняў, прысвечаных праблемам феадальных гарадоў Беларусі, складаюць працы археолагаў, якія ў якасці прадмета свайго даследавання разглядалі гісторыю матэрыяльнай культуры беларускіх гарадоў. Пры гэтым, як правіла, значная ўвага даследчыкаў канцэнтравалася на вывучэнні традыцыйных пытанняў айчынай гістарыяграфіі: стратыграфія і храналогія археалагічных знаходак, тыпалогія археалагічных матэрыялаў, стан і развіццё рамеснай вытворчасці, гандлёвыя адносіны. У меншай ступені на падставе археалагічных крыніц вызначалася эвалюцыя культурнага жыцця, гісторыя палітычных адносін у феадальных гарадах Беларусі. Бясспрэчна, што археалагічная навука ўнесла вялікі ўклад у вывучэнне культуры Беларусі. Будзем спадзявацца, што магчымасці археалогіі ня вычарпаны даследаваннем толькі асобных этапаў гісторыі матэрыяльнай культуры, і ў далейшым будуць напраўлены на высвятленне дадзенай праблемы ў поўнай лагічнай паслядоўнасці з прымяненнем усяго спектра крыніц. У сваіх даследаваннях археолагі звярталіся і да некаторых пытанняў палітычнай гісторыі. Для найбольш поўнага раскрыцця актуальных праблем станаўлення раннедзяржаўных утварэнняў, археолагі не выключалі магчымасць выкарыстання археалагічнай інфармацыі ў яе спалучэнні з наяўнымі пісьмовымі крыніцамі. Да маладаследаваных тэм, прывязаных да палітычнай гісторыі адносіцца праблема станаўлення дзяржаўнасці Полацкай зямлі (фарміраванне інстытутаў улады, тэрытарыяльна-адміністрацыйнае развіццё) [4; 14–15]. Заштрыхоўка белых плям у дадзеным выпадку па

навуковай логіцы, будзе прадугледжваць і высвятленне месца горада ў дзяржаваўтваральным працэсе.

Метадалагічны аналіз археалагічных прац дазваляе сцвярджаць, што археалагічная навука знаходзілася пад уплывам пазітывісцкай гістарыяграфіі, пацвярджаннем чаго служыць факталагізм, узведзены археолагамі ў ранг дакладнасці.

Вызначэнне стану і асноўных праблем у айчынай гістарыяграфіі па даследаванні гарадоў Беларусі ў эпоху феадалізму можна падвесці пад абстрактны канструкт, з дапамогай якога стала магчымым выйсці на тэарэтычны ўзровень, які можна рэпрэзентаваць наступным чынам. У развіцці тэарэтычна-метадалагічных асноў айчынай гістарыяграфіі гісторыі феадальных гарадоў Беларусі можна вылучыць тры этапы. 1) Суб'ектыўна-ідэалістычная метадалогія як сістэма навукова-пазнавальных працэдур і спосабаў пазнання гістарычнай рэчаіснасці дарэвалюцыйнымі гісторыкамі, якія грунтуюцца на суб'ектыўных ацэнках і ідэалістычных законах (аўтарскае вызначэнне). Выкарыстанне суб'ектыўнага метаду, пошук законаў – характэрныя рысы пазітывісцкай гістарыяграфіі (другая палова XIX – пач. XX ст.) [5]. Зыходнай тэарэтычнай пазіцыяй гісторыкаў стала наданне вырашаючай ролі кананадаўству, як галоўнай сілы, якая ўздзейнічае на змяненне грамадскага ў тым ліку і гарадскога ладу. 2) Марксісцка-ленінская метадалогія (пач. XX ст. – 80-я гг. XX ст.), не атрымаўшы свайго развіцця, якая з аднаго боку ўнесла ўклад у распрацоўку тэорыі фактарнасці, тым самым засяродзіўшы ўвагу на распрацоўцы сацыяльна-эканамічнай гісторыі, з другога боку пад уздзеяннем ідэалагічнага пераакрэслення, мела праявы канцэптуальнай абмежаванасці. Фактычны матэрыял і шырокія абагульненні ў працах беларускіх савецкіх гісторыкаў не заўсёды аб'ектыўна адлюстроўвалі гістарычную рэчаіснасць [6; 22–23]. Праявы метадалагічнай абмежаванасці адчувальны і пры даследаванні археалагічных прац, што пацвярджаецца адсутнасцю у іх тэарэтычных высноў і абагульненняў, факталагізмам, узведзеным савецкімі археолагамі ў ранг дакладнасці пры канстатацыі гісторыі матэрыяльнай культуры гарадоў, што ў сваю чаргу запавольвала зварот да ацэначных сужэнняў. Апошняя фармулёўка дазваляе ўнесці новы тэарэтычны тэзіс: “разглядаючы перыяд пач. XX – 80-х гг. XX ст. можна казаць аб адначасовым суіснаванні пазітывісцкай і марксісцка-ленінскай метадалогіі ў айчынай гістарыяграфіі, што ўносіць сабой новае разуменне тэарэтычна-метадалагічных праблем гістарыяграфічных даследаванняў. 3) Метадалагічны крызіс 90-х гг. XX ст., абумовіўшы наяўнасць плюралізму думак, фронтальны перагляд канцэпцый, паўплываў на станаўленне сінкрэтычнай метадалогіі (90-я гг. XX ст. пач. XXI ст.).

Значная ўвага сучаснымі даследчыкамі надаецца распрацоўцы тэорыі урбанізацыйных працэсаў.

Пераасэнсаванне асноўных падыходаў і ўсведамленне акалічнасці недастатковай распрацаванасці асобных праблем феадальных гарадоў, дазволіла выявіць прагнастычную функцыю гістарыяграфіі гісторыі феадальных гарадоў Беларусі, якая заключаецца ў актуалізацыі недаследаваных праблем: 1) паказаць асноўныя напрамкі культурнага развіцця асобных гарадоў Беларусі на працягу феадальнай эпохі: светапогляд гараджан, сістэма навучальных устаноў, узровень пісьменнасці, побытавыя аспекты жыццяздзейнасці, культурныя дасягненні этнічных меншасцей; 2) вызначыць ролю гарадоў Беларусі ў фарміраванні буржуазнага грамадства; 3) паказаць ролю горада ў станаўленні дзяржаўнасці; 4) даследаваць шматгранныя сувязі паміж горадам і вёскай.

Перспектыўным для гістарычнай навукі будзе выглядаць намаганне гісторыкаў да напісання абагульняльнага даследавання, прысвечанага эвалюцыйна-феадальнаму гораду ад яго зараджэння да трансфармацыі пад уздзеяннем зараджэння элементаў капіталістычных адносін. У аснову дадзенага даследавання могуць быць пакладзены археалагічныя і пісьмовыя крыніцы, што знаходзяцца ў навуковым абароце, і інфармацыя крыніц, якая не падвергнулася вывучэнню даследчыкаў.

Вывады. На аснове глыбокага і шматбаковага аналізу гістарычных даследаванняў, шляхам вызначэння асноўных тэарэтычна-метадалагічных праблем прадугледжваецца неабходным зрабіць наступныя заключэнні.

1) даследуючы стан і праблемы айчынай гістарыяграфіі разглядаемай праблемы, можна вылучыць наступныя тэарэтычна-метадалагічныя праблемы: канцэптуальныя абмежаванасці ў вызначэнні месца феадальнага горада ў сістэме феадальнага грамадства, механістычнае вызначэнне храналагічных рамак феадальных гарадоў, адсутнасць тэарэтычна абгрунтаванай мадэлі ў даследаванні феадальных гарадоў.

2) для развіцця тэарэтычна-метадалагічных асноў айчынай гістарыяграфіі быў характэрны запаволены рост, які быў выкліканы недастатковай распрацоўкай тэарэтычных праблем гістарычных прац, панаваннем доўгія часы адзінай ідэалогіі, адсутнасцю дыскусійнай асноў пры разглядзе гістарычных праблем [7; 16]. Выхад на тэарэтычны ўзровень вызначаўся метадалагічнай прыналежнасцю гісторыкаў.

3) рэалізацыя прагнастычнай функцыі дазволіць глыбей даследаваць і асэнсаваць актуальныя праблемы ў вывучэнні гісторыі феадальных гарадоў Беларусі.

Спіс крыніц і літаратуры

1. Ширко, Л.Ф. Теоретические аспекты структурного анализа белорусской историографии / Л.Ф. Ширко // Гістарыяграфія гісторыі Беларусі, новай і навейшай гісторыі краін Еўропы і ЗША: матэрыялы Рэсп. навук-тэарэт. канф., Мінск, 28 сак. 2008 г. У 2 ч. Ч. 1. Гістарыяграфія новай і навейшай гісторыі краін Еўропы і ЗША: даследаванні, праблемы, пошукі / Бел. дзярж. пед. ун-т імя М.Танка; рэдкал. А.І.Андарала, М.М.Забаўскі, А.П.Жытко [і інш.]; адк. рэд. В.А.Пілецкі. – Мінск: БДПУ, 2008. – С. 3–5.
2. Смяховіч, М. Гістарычныя даследаванні ў к. XX – пач. XXI ст.: тэарэтыка-метадалагічныя катэгорыі і прынцыпы, тыпалогія / М.Смяховіч // Гісторыя: праблемы выкладання. – 2007. – № 10. – С. 3–9.
3. Бак, Я. Вялікае княства Літоўскае. Метадалогія і метады даследавання / Я.Бак, М.Вайтовіч, В.Голубеў. – СПб: Неўскі прасцяг, 2003. – 140 с.
4. Левко, О.Н. Полоцк – древнейший центр белорусской государственности и актуальные проблемы отечественной истории / О.Н.Левко // Вестник ПГУ. Сер. А. Гуманитарные науки. История. – 2008. – №1. – С. 7–16.
5. Нечухрин, А.Н. Теоретико-методологические основы российской позитивистской историографии (80-е гг. XIX в. – 1917 г.) / А.Н.Нечухрин. – Гродно: ГрГУ, 2003. – 349 с.
6. Врублеўскі, Ю.У. Гісторыя гарадоў Беларусі XIV – XVIII стст. у працах айчынных даследчыкаў пасляваеннага перыяду / Ю.У.Врублеўскі // Весці БДПУ. Сер. 2. Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2009. – №3. – С. 20–23.
7. Врублеўскі, Ю.У. Працы беларускіх савецкіх даследчыкаў па гістарыяграфіі гісторыі гарадоў Беларусі ў эпоху феадалізму / Ю.У.Врублеўскі // Весці БДПУ. Сер. 2. Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2009. – №1. – С. 13–16.

Врублеўскі Юрый Уладзіміравіч, магістр гістарычных навук. Нарадзіўся 30 снежня 1985 г. у г. Жодзіна. У 2008 скончыў гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. У 2008 – 2009 гг. навучаўся ў магістратуры БДПУ. Даследуе гістарыяграфію феадальных гарадоў Беларусі, метадалагічныя праблемы гісторыі.

УДК 94(476.6):711.424

Сяргей Салей (Гродна, Беларусь)

ГРАВЮРА АДЭЛЬГАЎЗЭРА/ЦЮНДТА “VERA DESIGNATIO URBS IN LITTAVIA GRODNAE” ЯК КРЫНІЦА ПА ГІСТОРЫІ ГАРОДНІ: СУЧАСНЫ СТАН І ПЕРСПЕКТЫВЫ ВЫВУЧЭННЯ

В статье представлен историографический обзор изучения гравюры Адельгаузера/Цюндта “Истинное изображение города Гродно в Литве”, а также предложены перспективные направления её исследования. Гравюра использовалась и продолжает использоваться как источник по истории искусства, архитектуры, градостроительства и этнографии г. Гродно, однако имеет неиспользованный пока потенциал по политической и социально-экономической истории, истории повседневности, исторической антропологии,

геральдики и иных специальных исторических дисциплин. Для получения максимальной информационной отдачи от этого источника предлагается создание междисциплинарной исследовательской группы для проведения комплексного микроисторического исследования “Гродно в июле 1567 года”.

Сюжэт, змешчаны на гравюры Адэльгаўзэра/Цюндта, добра вядомы не толькі спецыялістам-гісторыкам, але і звычайным гарадзенцам, якія цікавяцца гісторыяй роднага горада. Больш таго, выява, змешчаная на гравюры, устойліва ўваходзіць у гарадзенскую штодзённасць, пра што яскрава сведчыць прысутнасць яе копій і рэплікацый не толькі ў гістарычнай літаратуры і мясцовых музеях, але і ў прыватных кватэрах, офісах, кавярнях (у некаторых выпадках – нават у выглядзе насценных роспісаў). Здавалася б, навошта акцэнтаваць увагу на гэтай досыць вядомай крыніцы? Але я ўсё ж такі рызыкну прадэманстраваць у гэтым артыкуле, што рэсурс гравюры Адэльгаўзэра/Цюндта як гістарычнай крыніцы яшчэ далёка не вычарпаны.

Насценная гравюра Маціяса Цюндта (Matthias Zündt) “Vera designatio urbis in Littavia Grodnae” (“Сапраўдае апісанне горада Гродна ў Літве”) па малюнку Ёхана (Ганса) Адэльгаўзэра (Johannes Adelhauser) была выраблена ў 1568 годзе ў г. Нюрнбергу і ўяўляе сабой медзярыт агульным памерам 100,5 см. у шырыню і 35,5 см. у даўжыню. У свеце вядомыя толькі некалькі экзэмпляраў гравюры. Пры напісанні артыкула выкарыстоўваўся экзэмпляр гравюры, што захоўваецца ў Нацыянальнай бібліятэцы ў Варшаве (інвентарны нумар G.68165) [1].

Асноўны сюжэт гравюры – сустрэча маскоўскіх паслоў ураднікамі караля польскага і вялікага князя літоўскага Жыгімонта Аўгуста ў ліпені 1567 года ў прадмесці Гародні на левым беразе Нёмана – выкананы на на фоне падрабязнай панарамы горада. У левым верхнім куце медзярыта знаходзіцца яго прысвячэнне Жыгімонту Аўгусту, пад назвай гравюры (па цэнтру ўверсе) знаходзіцца герб апошняга Ягелона, а ў верхнім правым куце змешчаны невялікі тэкст з кароткім апісаннем падзей, адлюстраваных на медзярыце (вядомыя лацінская і нямецкая версіі гэтага тэксту). Найбольш важныя выявы, змешчаныя на гравюры, суправаджаюцца двухмоўнымі надпісамі на лацінскай і нямецкай мовах.

У 1575 годзе рэплікацыя гравюры Адэльгаўзэра/Цюндта была выдадзена з меншай колькасцю дэталей і невялікімі скажэннямі ў другім томе кельнскага выдання Георга Браўна і Франца Хагэнберга “Civitates orbis terrarum” (“Атлас гарадоў зямнога свету”). У гэтым выданні гравюра суправаджаецца тэкстам, у якім даецца падрабязнае апісанне падзей, адлюстраваных на выяве [2, 48]. Вядомыя лацінскамоўная (перавыдадзена ў 1597 г. і 1612 г.), нямецкамоўная (перавыдадзена ў 1576 г.) і франкамоўная версіі гэтага выдання.